

СТЕНОГРАМА
засідання Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики
2 липня 2020 року
Веде засідання голова Комітету ГЕТМАНЦЕВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, давайте почнемо. Ніна Петрівна! Дякую. Давайте зайmemo свої місця і почнемо. У нас одне питання порядку денного. Я буду дуже вдячний за те, щоб ми зробили тишу. Дякую.

Одне питання порядку денного. Дуже просте і дуже складне одночасно. Але, на щастя, одне.

Надійшла заява до Президента України від Голови Національного банку України, ви знаєте вже, напевно, про це, пана Смолія Якова Васильовича про звільнення з посади Голови Національного банку. Президент вніс подання відповідне до Верховної Ради України. І нам, власне кажучи, треба сьогодні прийняти рішення відповідно до частини першої статті 18 Закону "Про Національний банк України" та частини другої статті 207 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України" про рекомендацію Верховній Раді України схвалити проект Постанови Верховної Ради України про звільнення Смолія Якова Васильовича з посади Голови Ради Національного банку України та відповідно до частини десятої статті 18 Закону "Про Національний банк України" попередньо заслухати на пленарному засіданні звіт Смолія Якова Васильовича про результати діяльності на посаді Голови Національного банку України.

Проект рішення вам розданий. Які будуть думки? Будь ласка.

Вітаю вас з першим очним комітетом за три місяці. Приємно всіх бачити.

_____. Запрошували Смолія?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запрошували, він не приїхав.

Хто хоче висловитись? Ніхто?

Ніна Петрівна, будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П. Шановні колеги, мені дуже важко говорити, тому що я ще раз зараз уважно перечитала постанову, яку ви майже одноставно схвалили на одному із останніх засідань комітету. Сподіваюсь, що ви всі достатньо грамотні люди і, читаючи її... Перечитайте ще раз, будь ласка, що там написано. Я хотіла би задати лише одне питання. Хто знає визначення, що таке монетарна політика?

_____. Я знаю.

ЮЖАНІНА Н.П. Будь ласка. Я знаю, бо ви до банкірів. Скажіть, будь ласка, хто знає, що таке монетарна політика? Вам смішно? Скажіть, Дар'я, будь ласка.

ВОЛОДІНА Д.А. *(Не чути)*

ЮЖАНІНА Н.П. Ні. Я трошки маю право, бо я старша і маю більший досвід, тому я задаю таке питання. Да, Дар'я. Да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ніна Петрівна, у нас, вибачте, будь ласка, у нас виступ ваш.

ЮЖАНІНА Н.П. Я просто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас виступ, а не екзамен народних депутатів.

ЮЖАНІНА Н.П. Я просто не уявляю, коли ви пишете про те, що, тут дуже багато слів щодо монетарної політики, гостру демонетизацію економіки, про ненормальне, несвоєчасне реагування на зниження облікової ставки, в зв'язку з чим економіка недоотримала грошей. Я от хотіла би, щоби кожний розібрався у всіх цих термінах і зрозуміли, відділили мух від котлет, що залежить від Національного банку і що не залежить від Національного банку, а потім приймали зважене рішення. Тим більше, даючи аналіз за 5 років неправильної монетарної політики. Вибачте, ну, ви не були тоді при владі, ви не могли аналізувати, чи правильна вона, чи ні. Аналізуйте за свій період діяльності. Чим нашкодив Національний банк в провадженні ваших ідей, вашого бачення розвитку економіки? За цей рік що було зроблено Смолієм не так?

По-друге, хотіла би сказати, що Смолій не керував Національним банком в той час, коли піднімався курс валюти з 8 до 24. Це також аргумент. Не він є отим злом, на яке ви нарікаєте.

По-друге... Чи по-третє. Ви розумієте, що керувати має Національним банком точно незалежна ні від кого людина. Фінансова стабільність – це поки що те, що залишилось і тримає нас на плаву. Після цього вже тоді нічого не утримати.

Ваше рішення мене тоді просто здивувало. І ви, пане голово, як розуміюча людина в багатьох питаннях чи в усьому, ви тоді стримали там якісь рішення. Але в цілому я пам'ятаю ваше фразу, ви тоді сказали, це так собі оціночка, на яку він просто має відреагувати. Так ця оціночка закінчилась потім тиском на людину і моральним його знищенням. І ми маємо на сьогодні його заяву написану ще в незрозумілий спосіб. Я думаю, що це ще стане всім відомо.

Тому я категорично проти підтримання такої відставки Смолія. Я сподіваюсь, вам треба час ще розібратися. Знайти належну людину, хто би точно вів і від вас і від нас незалежну політику. Бо така людина має бути. Тим більше Смолій був дуже лояльний до вашої влади, він робив і йшов на всі поступки, які ви говорили.

Мене зараз не Смолій цікавить, я з ним спілкувалася за своє життя двічі. Мене дуже бентежить та реакція світова, яка відбулася вже вчора. Оце найстрашніше. Тому, якщо ми хочемо убезпечити своє майбутнє хоча би від колосальних потрясінь, які можуть статися, сьогодні всі питають, який курс очікувати завтра. Ну, якщо ми проголосуємо сьогодні на позачерговому чи там завтра на черговому засіданні, можете бути впевнені... Я знаю, що незадоволення є у всіх, і у нас його куча, але це треба виправляти. Ви – нова влада, говорите, що йому треба робити і як ви бачите політику, і враховуючи межі закону, він має з вами, спілкуючись, виправляти ситуацію, якщо вона потребує кардинальних змін.

Низькі ставки фінансування економіки? Ну, ви ж знаєте, що вони ж не від рефінансування залежать.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ніна Петрівна, я переконаний в тому, що ми можемо аналізувати за показниками не тільки наш період, а і попередні періоди діяльності всіх посадових осіб, які обіймають посади зараз і обіймали посади тоді. Постанова наша, яка була проголосована на комітеті, вона містила певні оцінки, оцінки діяльності Національного банку. Вона вказувала на помилки, які були очевидними. Як то і у другій половині 19-го року щодо стрімкого здороження гривні, яка заподіяла збитки в державному бюджеті і експортерам, як то і політика в галузі кредитування Національного банку, який, на жаль, не забезпечив досі економіку вільними дешевими грошима, а стимулював, на жаль, спекулятивні операції комерційних банків, які, ну, власне кажучи, заробляли гроші на тому, на чому у звичайній країні банки не заробляють. Безперечно, і я про це говорив на комітеті, ми відмічали і позитиви в роботі Національного банку в сфері монетарної політики, яку ви згадали, опитуючи наших депутатів на початку нашого сьогоднішнього засідання. Адже предметом монетарної політики, власне кажучи, її ціллю є цінова стабільність. І, безперечно, ми маємо з вами сьогодні інфляцію, незважаючи на такі карколомні події в світі і в державі, найнижчу, 1,7 відсотка по травню, і ми розуміємо з вами, що це є певне досягнення Національного банку. Ми маємо з вами валютну лібералізацію, яку досяг Національний банк. Ми маємо з вами і інші, ну, власне кажучи, стабільність банківської системи. В 19-му році не було жодного неплатоспроможного банку. Хоча ціна, яку ми сплатили, яку держава сплатила за це, вона надто висока, на нашу думку, аналізуючи не наш період, як ви правильно сказали.

Ми аналізували його діяльність об'єктивно і об'єктивно робили висновки щодо цієї діяльності. І саме тому в нашому рішенні не було жодних кадрових пропозицій, не було жодних кадрових якихось рішень. І ми аж ніяким чином не впливали на Голову Національного банку і подальші його рішення щодо перебування на посаді чи непереходу на посаду.

Те, що, на жаль, Яків Васильович сприймає критику, ну, так неконструктивно, ну, це його рішення, це його сприйняття світу. І, на жаль, я з таким сприйняттям погодитись не можу. Будь ласка Андрій Іванович Ніколаєнко.

НИКОЛАЄНКО А.І. Ну, я відповім все-таки на запитання, яке поставила Ніна Петрівна. При всій повазі, я маю економічну освіту, є кандидатом економічних наук. Думаю, може, я щось переплутав, я відкрив визначення і всім зараз його нагадаю, монетарної політики. "Політика держави, через яку уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотримання рівня безробіття населення на низькому рівні". Я вважаю, що окрім таргетування, доволі ефективної інфляції, цінової стабільності, Нацбанк з іншими частинами, які є складовою національної монетарної політики, не справився. Є давнім і системним критиком керівництва Національного банку, не саме пана Смолія, а всього керівництва Національного банку, яке існує в державі Україна за останні роки. І сьогоднішнє керівництво є його продовженням. І саме тому, що стабільність іноді є тимчасовою і іноді є удушуючою.

Я можу нагадати інший період в нашій державі, коли стабільно трималась гривня 8 гривень, при цьому економіка падала. Це відбувалось весь 13-й рік. І ми закінчували 13-й рік як держава Україна з колосальною діркою. І якби тоді не та подачка Росії, то колапс наступив тоді вже з зими, паралельно з майданом, який відбувався.

Зараз фактично економіка в колапсі. Якщо ми подивимося на складову падіння промислового виробництва, яке триває вже декілька кварталів поспіль, і при цьому накладемо на це зростання доходів банківської системи, це значить, що банківська система функціонує відірвано від реального сектору економіки. А саме реальний сектор економіки створення робочих місць – це те, що дасть можливість українцям залишатись тут і не виїжджати. Я дуже задоволений, що банки показують високу дохідність і ефективність роботи своєї. Але, на превеликий жаль, доволі професійне керівництво Національного банку протягом останніх 5 років, переплутали, що вони не є керівництвом приватного банку, головною метою діяльності якого є прибуток банку як такого. І Національний банк державі потрібен не для того, щоб заробляти багато і сплачувати, і бути одним з найбільших, а в минулому і позаминулому році найбільшим платником до бюджету, навіть обійшовши "Нафтогаз", а в цьому році "Нафтогаз" вийшов на перше місце, а він має робити так, щоб інші підприємства, насамперед промисловості і реального сектору, ставали великими платниками державного бюджету.

Тому я переконаний, що фінансова стабільність – це добре. Цінова інфляційна стабільність – це добре. Але, оскільки пріоритети діяльності Національного банку, і в пріоритеті випадали інші складові, які також визначені в багатьох центробанках як найбільш важливі, і, до речі, в Законі про Нацбанк України також, то я вважаю, і саме тому підтримав проект постанови, який проголосував наш комітет. І немає тут... Якщо людина хоче іти, хай іде. Але я ще раз хочу сказати, що для мене особисто неважливо, це Смолій, Іванов чи Петров, чи Нечипоренко, мені важливо, щоб наступне керівництво, до чого я закликаю колег по комітету, насамперед з правлячої більшості, що наступне керівництво має розуміти, що потрібно міняти не фамілії, а потрібно міняти підходи. І Національний банк має бути тим, хто ефективно сприяє професійному уряду і, сподіваюсь, доволі професійному Міністерству фінансів в початку реального кредитування економіки.

А те, що ви в останній момент знизили рекордно облікову ставку, ну, це спасіння утопаючих називається. Це моя особиста думка, тому я буду підтримувати і закликаю підтримувати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хто ще хоче? Будь ласка, Галина Васильченко.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Дуже дякую. Шановні колеги, звісно, що в нас також були певні зауваження до роботи Національного банку, керівництва Національного банку. Але

тим не менше, нагадаю, що ні я, ні мій колега Ярослав не підтримували ту постанову про негативну оцінку діяльності пана Смолія, коли ми буквально недавно це розглядали. І найбільше у всій цій історії з його відставкою тривожним є його заява про те, що на нього здійснювався політичний тиск. І, звісно, що було би дуже доцільно, якби він сьогодні міг бути присутнім, і ми всі могли детальні уточнюючі запитання, який саме цей політичний тиск був. Сподіваюсь, що він завтра буде присутнім в сесійній залі, і всі матимуть змогу про це запитати. Але саме така заява є насправді дуже тривожним сигналом як для всіх українців, так і для зовнішніх, внутрішніх інвесторів. Адже ми розуміємо, що для того, щоби українська економіка виходила з кризи, нам в першу чергу необхідна така інституція, як Національний банк України, щоби була абсолютно незалежною, особливо на неї не чинився жоден політичний тиск. Тому однозначно, що я не буду підтримувати це рішення, принаймні допоки ми не почуємо, яка саме позиція пана Смолія в частині політичного тиску. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Заблоцький.

ЗАБЛОЦЬКИЙ М.Б. Дякую.

Я теж не підтримую цю постанову, яку ми голосували. Але мушу зазначити, що мене глибоко розстроїла та манера, в якій нинішній Голова Національного банку вирішив піти. Грюкнути дверима, причому грюкнути по фінансовому ринку з тим, щоби в нас була зараз девальвація, скасувався випуск єврооблігацій, це показує те, що не зовсім має, принаймні в цей момент інтереси України він не мав в пріоритеті.

ЮЖАНІНА Н.П. А це він робив хіба?

ГОЛОВУЮЧИЙ. А заяву хто писав?

ЮЖАНІНА Н.П. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ніна Петрівна, хто заяву писав?

ЗАБЛОЦЬКИЙ М.Б. Ніна Петрівна, ну, дозвольте, будь ласка, виступити. Я вважаю, що це неправильне рішення. Так само я розстроїний тим, що шановний Голова Національного банку сюди до нас не прийшов.

В мене пропозиція. Давайте зазначимо в проекті рішення комітету, що Голова Національного банку не прийшов до нас. А друге, можливо, якщо доречно, якщо це процедурно правильно, Офіс Президента зробив заяву, в якій він наголошує, що безумовним пріоритетом залишається забезпечення Національного банку і так далі. Можливо, теж включення в рішення комітету. На ваш розсуд, пане голово. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Друге питання, що?

ЗАБЛОЦЬКИЙ М.Б. Друге. Можливо, включимо в проект рішення також заяву ідентичну або тотожну тій, що зробив Офіс Президента, де вони вказують, що нашим безумовним пріоритетом залишається забезпечення незалежності Національного банку України. Про що наголошуємо, що дискусії щодо діяльності Національного банку повинні базуватись виключно на засадах професійності та мають бути позбавлені політичного забарвлення, яке може мати негативний вплив на інвестиційну спроможність, незалежність Національного банку. Національний банк разом з урядом повинні продовжувати реалізацію зваженої монетарної та фіскальної політики, що слугуватиме запорукою для забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності і сприятиме економічному зростанню, відновленню банківського кредитування. Я просто зачитав заяву з Офісу Президента.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, я особисто не заперечую. Якщо будуть якісь інші думки... Будь ласка, Андрій Володимирович.

ІВАНЧУК А.В. Шановний пане голово! Дорогі колеги! Закон про Національний банк визначає вичерпний перелік, сім пунктів, коли звільняється Голова Національного банку. В даному випадку ми маємо справу з особистою заявою. Тому я не хотів би, щоби ми зараз розказували і говорили до вечора про Якова Васильовича ні добре, ні погане. Я з ним працював з 2000 року в банку "Аваль". Я голосував за нього про його призначення на посаду Голови Національного банку. І він дуже достойна і дуже фахова, і доросла людина,

він прийняв це рішення. Тому давайте без політики. Наше рішення суто технічне. Він виконав вимогу закону. І у нас є повне право, ми не маємо іншого навіть варіанту рішення, як задовольнити його заяву. Всі інші речі, я думаю, що він прийде у Верховну Раду і дасть відповіді на всі питання.

Тому згідно Закону про Національний банк, згідно особистої волі Голови правління Національного банку комітет повинен виконати свою формальну юридичну функцію.

Ми будемо мати ще дуже багато можливостей подискутувати, що було зроблено правильно чи неправильно. Але давайте якось, ну, просто зекономимо свій час, приймемо рішення законне. І під час співбесіди і звіту, я думаю, що Яків Васильович дасть вичерпні відповіді і... Тому що це буде зараз годинами обговорення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слушна пропозиція. Дякую вам за таку пропозицію.

Хтось ще хоче висловитись? Ярослав Железняк, будь ласка.

Підтримую пропозицію про скорочення строків розгляду цього питання.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Я буду лаконічним. Насправді, я, напевно, як і всі ви, дізнався про цю новину вчора ввечері. І відверто, без прізвищ, дуже стурбовує саме той факт, аргументація, про системний політичний тиск. І, якщо ми згадаємо, що написано в Законі про Національний банк, то у пана Президента були всі можливості спочатку розпитати і дізнатися, що ж то був за політичний тиск, а після цього передати цю заяву нам.

Враховуючи строки, як швидко була передана ця заява нам, я так розумію, що не пройшло навіть і доби, то виглядає так, що не було політичної волі знайти, хто причина цього тиску і що сталося. На жаль, сьогодні немає і Голови поки що Національного банку, щоб спитати. Я сподіваюсь, що у нас буде така можливість в залі.

Але це рішення його особисте. Я розумію, що у нас немає рабства в цій країні. Але поки ми не почуємо як фракція "Голос" всі обставини і аргументації, я не можу підтримати, на жаль, цю постанову, поважаючи право пана Смолія, вирішити, чи буде, чи ні він працювати далі на цій посаді.

І останнє, шановні колеги, це в тому числі, на жаль, і наша політична відповідальність. Тому що, коли голосувалася Постанова про звіт Національного банку України, мені здається, що її неякісний в тому числі був причиною тому, що людина прийняла таке рішення. І фінансові вже наслідки наша країна теж буде нести, в тому числі і через наше рішення. Знову ж таки, на жаль. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ми запрошували Якова Васильовича до нас на комітет, він не прийшов.

Ніна Петрівна. І будемо завершувати.

ЮЖАНІНА Н.П. Пане Андрій Ніколаєнко, я звертаюся до вас. З великою повагою, але те, що ви прочитали щодо монетарної політики, це означає... *(Не чути)*

НІКОЛАЄНКО А.І. Яке це має відношення до нашого рішення?

ЮЖАНІНА Н.П. Пряме, це має пряме відношення.

Друга теза. Скажіть, будь ласка, вам взагалі нічого не цікаво? Чим скоріше технічно тут закінчити і піти звідси?

_____. Ніна Петрівна, дивіться, ви зробили нам зауваження, дайте я, будь ласка, дам вам відповідь від всіх, я думаю. Все знати точно неможливо, бути спеціалістом у всіх сферах неможливо. І для того, щоби прийняти правильне рішення, я особисто і колеги також спілкуються з різними спільнотами, які задіяні в процесі діяльності Національного банку України. Для себе я зробив простий висновок, поспілкувавшись як мінімум з п'ятьма різними інстанціями і фаховими середовищами. Ділиться все буквально на дві частини. Одна частина, яка схвалює всі дії Нацбанку, це ті, які заробляють гроші на ОВГЗ в бідній країні в твердій валюті багато, якщо треба цифри, я вам назву, вони хвалять дії Нацбанку. Інша спільнота, яка колись працювали в Національному банку, яка дуже багато тратить часу на те, щоби давати оцінку діяльності Національного банку, якщо у вас є бажання, я вас познайомлю, говорять протилежне. Тому для мене воно виглядає як чорне і біле. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Давайте завершувати обговорення.

ЮЖАНІНА Н.П. Я закінчу тоді, бо мене пан Олександр перебив.

Щодо того, що економіка недоотримала грошей і не сплатила в бюджет податків, то найбільшу суму, яку сплатив і виручив наш бюджет в цьому році, це Національний банк. Сплачені ним 45 мільярдів по суті спасли країну. Це погано, але це спасло країну. Аргумент.

І третій аргумент. Коли ви говорите, що спільнота розділена. Ну, тоді хоча би зверніть увагу на ті виклики, які нас очікують після прийняття цього рішення, що буде відбуватися з подальшою співпрацею з усіма міжнародними інституціями.

Я вам дякую. Що хочете, те і робіть, вас не переконаєш.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Підтримати Іванчука хочу. Ми не можемо з вами прийняти якийсь інше рішення, при всій повазі і при всьому бажанні.

Пане Володимире, будь ласка. Тільки коротко дуже, я вас дуже прошу.

_____. Дякую.

Я, знаєте, як представник такого братнього комітету бюджетного, мене дуже занепокоїла ця вчорашня заява, в ній насправді безвідносно до відношення до пана Смолія, його роботи, в різних людей різні думки. Мене в ній занепокоїв один момент, це те, що він зіслався на великий політичний тиск. Я тут згідний з Мар'яном Богдановичем, що от в час, коли він подав у відставку, вибраний один з найгірших. Але, з іншого боку, я знаю і згідний з паном Андрієм Іванчуком, що це професійна людина, яка не могла собі дозволити такі речі сказати, хіба що це був крайній випадок. Відповідно висновок, який я роблю, що дійсно тиск був, і він був, напевно, суттєвий, що настільки професійна людина дійшла до того, що, умовно можна сказати, ну, трохи навіть підставила державу, бо це ж б'є по фінансовій стабільності держави.

Тому я закликаю навіть в цій постанові, коли будете її приймати, як мінімум не забути про цей факт, що він сказав про політичний тиск, і зрозуміти, що це був за тиск. Закликати, не знаю, компетентні органи, щоб зрозуміти, що це був за тиск і чи не суперечить він Закону про діяльність Національного банку і чи не суперечить він принципам незалежності діяльності Національного банку. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Давайте переходити вже до голосування.

З урахуванням пропозицій пана Заблоцького про доповнення рішення обставинами неявки Голови Національного банку на сьогоднішній наш комітет, а також фрази щодо ствердження незалежності Національного банку, яка була під стенограму тут зацитована, з урахуванням цих двох поправок я ставлю на голосування рішення Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики про проект Постанови Верховної Ради України про звільнення Смолія Якова Васильовича з посади Голови Національного банку України (реєстраційний номер 3772 від 02.07.2020 року). Прошу підтримати та голосувати.

Хто – за? Хто – проти? 3 – проти. Утримались? 1 – утримався. Рішення прийнято. Всім дякую. Комітет закриваю.